

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра теорії і методики музичної освіти

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти
денної та заочної форм навчання
спеціальності
014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Мукачево – 2021

УДК 378.147.091.33-027.22(072)(075.8)
П24

*Розглянуто та рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Мукачівського державного університету
протокол № 6 від 13.12.2021р.*

*Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри теорії і методики
музичної освіти
протокол № 5 від 03.11. 2021 р.*

Методичні рекомендації до організації та проведення педагогічної практики для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) / Укладач Качур М. М. – Мукачево: МДУ, 2021. – 50 с. (1,91 д.а.)

Рецензент: Молнар Т.І., к. пед. н., доцент, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти.

Методичні рекомендації сприятимуть ефективній організації та проведенню педагогічної практики здобувачів освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) ОС «Бакалавр». У них розкрито мету, завдання, зміст та особливості проходження педагогічної практики, висвітлено вимоги до оформлення документації, подано зразки звітних документів, виконання запланованих завдань. Методичні рекомендації включають поради щодо проходження педагогічної практики: підготовки і проведення уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних заходів, вокально-хорових занять, виховних годин у закладах загальної середньої освіти. Призначені для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і керівників педагогічних практик.

© МДУ, 2021

ЗМІСТ

Вступ.....	4
I. Педагогічна практика як складова професійного становлення майбутніх учителів музичного мистецтва.....	6
1.1. Мета та основні завдання педагогічної практики.....	6
1.2. Програма педагогічної практики.....	11
1.3. Зміст та організація педагогічної практики.....	15
1.4. Керівництво педагогічною практикою.....	20
1.5. Права та обов'язки студента-практиканта.....	22
1.6.Звітна документація студента-практиканта.....	23
Щоденник педагогічної практики.....	23
Індивідуальний план роботи під час проходження практики.....	24
Структура конспектів уроків та музично-виховних заходів.....	25
Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики колективу класу.....	25
Схема написання звіту про виконання програми та вимог педагогічної практики.....	27
1.7.Підведення підсумків та оцінювання педагогічної практики..	29
II. Зміст та організація педагогічної практики з музичного мистецтва і методики викладання у ЗЗСО (функції практиканта у ролі вчителя музичного мистецтва).....	31
2.1. Методика музичного виховання - складова підготовки вчителя музичного мистецтва.....	31
2.2. Професійні компетентності вчителя музичного мистецтва....	32
Список рекомендованих джерел.....	37
Додатки.....	41

ВСТУП

Професійне становлення майбутнього учителя музичного мистецтва відбувається у процесі ідентифікації себе як професіонала, який оволодіває та реалізує на власному педагогічному досвіді професійні якості педагога. В такому контексті педагогічна практика є певним етапом розвитку професійної культури, та, водночас, становленням суб'єктності особистості майбутнього педагога.

У системі професійної підготовки майбутнього учителя музичного мистецтва педагогічна практика є складовою професійного становлення, що поєднує теоретичне навчання в університеті з самостійною роботою в школі. Під час педагогічної практики створюються необхідні умови як для практичної реалізації всіх компетенцій студента, так і для його творчої самореалізації та професійного саморозвитку. Професійна компетентність майбутнього учителя музичного мистецтва передбачає педагогічну, дидактичну, психологічну, мистецтвознавчу, методичну, комунікативну складові.

Педагогічна практика, як найважливіший компонент професійної підготовки студента, набуває якісно нового цілепокладання, визначаючи й формуючи готовність здобувачів освіти до професійної діяльності. Вона сприяє формуванню фахових компетентностей, забезпечує підготовку висококваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця, здатного ефективно застосовувати набуті знання з теорії і методики музичного виховання, музичної педагогіки та дитячої психології у музично-педагогічній діяльності. Програма та зміст педагогічної практики дозволить студентам ознайомитись з основними напрямками та функціями освітнього процесу, плануванням, формами і методами музично-виховної роботи у ЗЗСО, специфікою музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва, спонукатиме до оцінювання власних педагогічних дій, творчої самореалізації та педагогічного саморозвитку.

Робоча програма з дисципліни «Педагогічна практика» та методичні рекомендації до її організації і проведення є нормативним документом Мукачівського державного університету, який

розроблено кафедрою теорії і методики музичної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану студентів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014.13 «Середня освіта (Музичне мистецтво).

Здобувачі освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014Середня освіта (Музичне мистецтво) проходять педагогічну практику з відривом від виробництва у VIII семестрі впродовж 4-х тижнів на базі закладів загальної середньої освіти.

I. Педагогічна практика як складова професійного становлення майбутніх учителів музичного мистецтва

1.1. Мета та основні завдання педагогічної практики.

Педагогічна практика є важливою ланкою в контексті сучасної підготовки вчителя музичного мистецтва. У процесі цього різновиду практики закріплюються теоретичні знання, отримані з педагогіки та психології, методики музичного виховання, а також виробляються професійно-педагогічні навички та вміння. Під час практики майбутні вчителі музичного мистецтва спостерігають, аналізують різні аспекти музично-педагогічного процесу в закладі загальної середньої освіти, вчать проводити позакласні музично-виховні заходи, здійснювати виховну роботу з дітьми, знайомляться з навчально-матеріальною базою школи, педагогічним колективом, шкільною документацією.

Метою педагогічної практики є розвиток у студентів вміння здійснювати навчання музичного мистецтва у закладах загальної середньої освіти на базі компетенції та знань з методики музичного виховання, педагогіки і психології; формування досвіду поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю навчання учнів; опанування здобувачами освіти закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами її організації, здатності вирішувати конкретні методичні завдання відповідно до умов педагогічного процесу; виховання у студентів потреби систематично збагачувати свої знання і творчо застосовувати їх на практиці.

Завдання педагогічної практики:

- оволодіння навичками музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва в умовах навчально-виховного процесу ЗЗСО;

- всебічне сприймання умов діяльності і музичного життя школи, знайомство з учнівським та педагогічним колективами школи, матеріально-технічною базою, методичним забезпеченням навчально-виховного процесу;

- вивчення системи планування і обліку навчально-виховної роботи школи, досвіду роботи вчителів-наставників;

- проведення уроків музичного мистецтва з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної та художньо-творчої діяльності школярів;
- застосування дослідницького підходу до педагогічної діяльності з урахуванням сучасних педагогічних технологій навчання;
- формування професійної компетентності та навичок самоосвіти;
- закріплення та поглиблення психолого-педагогічних, методичних, фахових, музично-теоретичних знань у процесі їх використання для вирішення конкретних педагогічних завдань.

Студент-практикант повинен знати:

- Концепцію НУШ та Комплексні програми художньо-естетичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти;
- законодавчі документи, у яких визначено зміст та специфіку викладання дисциплін мистецької освітньої галузі;
- психолого-педагогічні особливості проведення уроків музичного мистецтва з учнями різних вікових категорій, вікові та індивідуальні особливості учнів початкових класів, середнього шкільного віку та підлітків;
- особливості планування та проведення уроків музичного мистецтва, різних форм позакласної музично-виховної роботи;
- форми і методи музичного навчання та виховання учнів на уроках музичного мистецтва і в позаурочний час, методику їх підготовки та проведення;
- види наочних посібників, методичні вимоги до їх використання.
- систему професійних знань у процесі проведення навчально-виховної та дослідницької роботи під час педагогічної практики.

Студент-практикант повинен вміти:

- спостерігати, аналізувати і виявляти особливості музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва;
- використовувати набуті знання та практичні навички з дисциплін загально-педагогічної та фахової підготовки у процесі проведення уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних занять та різних форм організації вокально-хорової творчості школярів;

- проектувати, оцінювати й корегувати освітній процес відповідно до завдань сучасної мистецької педагогіки;
- раціонально добирати музично-теоретичний матеріал та обладнання до уроків відповідно до дидактичної мети;
- своєчасно й уміло застосовувати ТЗН і засоби мультимедіа для проведення уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних заходів, вокально-хорових занять та виховних годин;
- стимулювати інтерес та активність учнів до засвоєння умінь і навичок, розвивати музичні здібності, увагу, мислення, мовлення;
- здійснювати психолого-педагогічний аналіз уроків;
- визначати типи вправ та послідовність їх виконання згідно з етапами оволодіння уміннями та навичками, а також з урахуванням труднощів засвоєння навчального матеріалу і рівня підготовленості учнів;
- складати план і сценарій виховних заходів;
- установлювати й підтримувати різноманітні мовленнєві контакти: вчитель – клас, вчитель – учень, учень – учень тощо;
- визначати об'єкти контролю музично-творчої діяльності учнів і добирати відповідні їм методичні прийоми, тестові завдання, кросворди, ребуси, тощо;
- виправляти помилки учнів, розуміти їх характер та використовувати мовленнєвий спосіб виправлення (уточнення, зорова вербальна та схематична наочність, мультимедійні засоби тощо);
- вирішувати конкретні методичні завдання згідно умов педагогічного процесу;
- розвивати «Я – концепцію» педагогічної діяльності, індивідуальної траєкторії творчого самовизначення та самоідентифікації себе як вчителя музичного мистецтва.

За період проходження практики здобувачі освіти повинні оволодіти **компетентностями**:

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні педагогічні проблеми, спеціалізовані та практичні задачі освітнього процесу, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, що передбачає застосування наукових теорій про освіту, інноваційних педагогічних технологій, методів соціальних та поведінкових наук і

характеризується системністю та комплексністю організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі, умінням вирішувати стандартні і нестандартні проблеми у професійній діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК 4. Здатність використовувати набуті знання, вміння та навички у вирішенні професійних завдань, генерації нових ідей, виходячи з конкретних практичних можливостей та ситуацій.

ЗК 5. Здатність до відбору й доцільного використання педагогічного інструментарію, методів, форм, засобів навчання й виховання, планування освітнього процесу та прогнозування його наслідків і результатів.

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність до пошуку, аналізу та узагальнення інформації з різних джерел, використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність самостійно приймати рішення та нести відповідальність за їх реалізацію.

Фахові компетенції (ФК):

ФК 1. Здатність аналізувати результати педагогічної діяльності, організації навчально-виховного процесу, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, свідомо обирати шляхи вирішення непередбачуваних проблем у професійній діяльності.

ФК 3. Здатність визначати сутність та перспективи художньо-естетичного розвитку особистості, функції мистецтва у вихованні дітей та молоді, здійснювати добір методів і засобів діагностування, корекції особистісного і музичного (художнього) розвитку учнів, педагогічного супроводу процесів соціалізації та професійного самовизначення творчо обдарованих учнів.

ФК 6. Здатність демонструвати виконавські (інструментальні, вокально-хорові, диригентські), інтерпретаційні, артистичні та організаційні уміння учителя музичного мистецтва, керівника художніх колективів та дитячої музично-творчої діяльності.

ФК 8. Здатність ефективного застосування форм та методів художньо-естетичного виховання, музично-виховної роботи з учнями різних вікових категорій, слухового аналізу і контролю у процесі сприймання творів мистецтва, розучування музичних творів, хорового звучання; володіння вокальними вправами та вокально-хоровим репертуаром, методикою роботи з дитячими хоровими колективами, ансамблями (роботи над інтонацією, співочим диханням, звукоутворенням, дикцією, строем та ансамблем).

ФК 9. Уміння свідомо обирати шляхи вирішення непередбачуваних проблем у професійній діяльності.

ФК 10. Здатність до інноваційної діяльності в сфері культури, мистецтва та освіти.

ФК 11. Відповідальність за забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та художньо-творчій діяльності.

Програмні результати навчання:

РН 3. Знає сучасні теоретичні основи музичної освіти, педагогіки мистецтва та методики викладання дисциплін мистецької освітньої галузі.

РН 4. Знає і розуміє специфіку використання форм, методів та прийомів, інноваційних педагогічних технологій у музично-педагогічній та інформаційно-комунікаційній діяльності учителя музичного мистецтва.

РН 5. Дотримується системи духовних, світоглядних, педагогічних, морально-естетичних та мистецьких ідеалів, ціннісних орієнтацій, демонструє критичне ставлення до світоглядних теорій у процесі розв'язання соціальних і професійних завдань.

РН 8. Знає психолого-педагогічні основи навчання, виховання та розвитку дітей шкільного віку.

РН 9. Здатний реалізовувати Державні стандарти і Типові освітні програми в умовах навчально-виховного процесу закладів загальної середньої освіти.

РН 10. Володіє сукупністю комунікативних, організаторських, гностичних, проектувальних умінь, виявляє моральну та естетичну спрямованість з метою утвердження ідеалів Добра і Краси у фаховій діяльності педагога.

PH 12. Виявляє здатність до самоактуалізації, саморозвитку та само-корекції у процесі музично-педагогічної діяльності.

PH 13. Демонструє уміння вирішувати освітні завдання, музично-педагогічні проблеми, проявляє оригінальність і гнучкість творчого мислення у процесі конструювання, інтерпретації та реалізації творчих педагогічних ситуацій.

PH 17. Здатний забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочної діяльності.

PH 18. Здатний застосовувати сучасні педагогічні та інформаційні технології для забезпечення якості навчально-виховного процесу у закладах дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти.

PH 21. Здатний здійснювати взаємодію та комунікацію з колегами, соціальними партнерами, учнями, вихованцями та їхніми батьками на засадах гуманістичної педагогіки, норм етики та моралі.

PH 22. Налагоджує духовну спільність, співпереживання та співпрацю учнів, вихованців, ефективно працює в мистецькому просторі учнівського та педагогічного колективів освітніх закладів, інших мистецьких об'єднань.

PH 23. Розуміє значущість культури і мистецтва для виховання і розвитку особистості, демонструє розуміння цінностей здобутків світової і вітчизняної культури, здатний керуватися у своїй діяльності сучасними принципами полікультурної толерантності, діалогу і співробітництва.

1.2. Програма педагогічної практики

Змістовий модуль 1. Нормативно-правові засади організації музично-виховного процесу у закладі загальної середньої освіти.

Тема 1. Участь у настановній конференції. Ознайомлення здобувачів освіти із завданнями педагогічної практики.

Ознайомлення з Законом України «Про освіту», «Про повну загальну освіту», Концепцією національно-патріотичного виховання в системі освіти України, Концепцією Нової української школи.

Ознайомлення з закладом загальної середньої освіти, навчально-матеріальною базою школи. Вивчення внутрішнього розпорядку школи, розкладу уроків музичного мистецтва. Опрацювання календарного планування уроків музичного мистецтва, плану

музично-виховної роботи вчителя музичного мистецтва.

Тема 2. Аналіз завдань та змісту музично-освітньої та музично-виховної роботи у закладі загальної середньої освіти. Вивчення та аналіз шкільної документації вчителя музичного мистецтва. Аналіз програми з мистецької освітньої галузі, ознайомлення з навчальною та методичною літературою з предметів художньо-естетичного циклу, тематикою музично-виховних заходів.

Тема 3. Складання індивідуального плану роботи на період педагогічної практики. Планування власної музично-педагогічної роботи в позаурочний час відповідно до вікових можливостей колективів художньо-творчої діяльності школярів. Оформлення щоденника спостережень.

Форма звітності: щоденник.

Самостійна робота: (20 год.) студенти ознайомлюються з правами та обов'язками студента-практиканта, метою та завданням практики, опрацьовують зразки оформлення документації, вивчають базу підпрактики, ознайомлюються із програмою з музичного виховання, документацією вчителя музичного мистецтва, теоретично готуються до написання конспектів уроку.

Змістовий модуль 2. Навчально-методична діяльність студентів-практикантів під час педагогічної практики.

Тема 4. Планування та підготовка до проведення уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних занять, виховних годин та заходів. Підбір дидактичного матеріалу, розробка презентацій відповідно до мети та завдань уроку, музично-виховних заходів. Підготовка конспектів уроків, музично-виховних заходів. Робота в бібліотеці школи: підготовка музично-теоретичного матеріалу та дидактичного забезпечення до проведення уроків.

Тема 5. Проведення уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних занять, виховних годин та заходів. Ведення щоденника педагогічної практики згідно календарного планування.

Опрацювання фахових журналів. Добірка дидактичних матеріалів відповідно до мети уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних занять, виховних годин та заходів.

Тема 6. Планування та проведення вокально-хорової роботи з дитячими колективами художньо-творчої діяльності. Добір пісенного

репертуару з урахуванням особливостей дитячого голосу, вікової та психолого-педагогічної характеристики учнів молодшого (середнього, підліткового) шкільного віку.

Опрацювання навчально-методичної літератури, вокально-хорових збірок, Інтернет-ресурсів.

Тема 7. Підготовка та проведення виховних годин, музичних ігор та забав у закріпленому класі в ролі класного керівника. Виготовлення наочних посібників, дидактичних матеріалів до проведення виховних годин, музичних ігор та забав.

Розробка сценарію та підготовка дидактичного забезпечення масового музично-виховного заходу. Організація та проведення масового музично-виховного заходу.

Тема 8. Вивчення досвіду роботи вчителя музичного мистецтва. Ознайомлення з системою методичної роботи педагога-музиканта. Опис різних форм музичного навчання та виховання дітей шкільного віку, позакласної музично-виховної роботи та аналіз специфіки їх використання у відповідності до вікових особливостей учнів.

Тема 9. Підготовка матеріалів для написання психолого-педагогічної характеристики класу. Вивчення особового складу учнів. Написання характеристики на учня. Характеристика сучасних методів та інноваційних підходів до вивчення особового складу учнів. Підбір методів науково-педагогічного дослідження вікових та індивідуальних особливостей школярів.

Тема 10. Підбір тематики і сценарію для виховних годин у закріпленому за студентом класі в ролі класного керівника. Проведення запланованих виховних годин. Аналіз і оцінка проведеної виховної години.

Тема 11. Опрацювання теоретичного матеріалу щодо методики проведення уроків музичного мистецтва. Аналіз проведеного уроку. Вивчення схем написання документації. Консультації із методистом щодо підготовки документації до звіту.

Форма звітності: конспекти залікових уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних заходів, вокально-хорових занять, виховних годин, розробка масового музично-виховного заходу, щоденник.

Самостійна робота: (60 год.) написання конспектів, проведення

гурткових занять та позакласних музично-виховних заходів; опрацювання теоретичного та музично-дидактичного матеріалу; підготовка до самостійного проведення уроків, підбір матеріалу із слухання музики та вокально-хорової роботи, відповідно до теми уроку; консультації з вчителем музичного мистецтва, методистом.

Самостійна робота: (30 год.) вивчення та аналіз планів виховної роботи школи та класних керівників базової школи; вивчення специфіки учнівського колективу; вивчення теоретичного матеріалу щодо самостійної підготовки та проведення виховної роботи та різних форм позакласної музично-виховної роботи, вечорів, диспутів; написання сценарію виховної години, підготовка до проведення виховної години.

Самостійна робота: (40 год.) вивчення методичного забезпечення уроків музичного мистецтва; аналіз календарного планування уроків музичного мистецтва, планів позакласної музично-виховної роботи, виховної роботи у закріпленому за студентом класі в ролі класного керівника; спостереження та аналіз уроків музичного мистецтва, опрацювання теоретичного матеріалу з методики проведення частин уроку з різних видів музичної діяльності; теоретична підготовка до проведення уроків з музичного мистецтва; вивчення схем написання звітної документації.

Змістовий модуль 3. Дослідницько-узагальнююча діяльність студентів-практикантів у закладі загальної середньої освіти.

Тема 12. Збирання, узагальнення та систематизація матеріалу для написання звітної документації. Аналіз специфіки використання художньо-педагогічних технологій в музично-виховній роботі. Обґрунтування доцільності інтегративних, інтерактивних, ігрових та проблемно-евристичних методів для розвитку музично-творчих здібностей школярів у процесі проведення уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних занять та заходів.

Тема 13. Вивчення схем написання документації. Консультації із методистом щодо підготовки документації до звіту. Підготовка фото-звіту, презентацій музично-педагогічної діяльності.

Оформлення звітної документації.

Тема 14. Проведення підсумкової конференції. Підведення підсумків та результатів педагогічної практики. Аналіз планування та

організації освітнього процесу і музично-виховної роботи в умовах НУШ. Аналіз роботи вчителя музичного мистецтва. Самоаналіз музично-педагогічної діяльності та виконання вимог педагогічної практики, якості результатів самостійної професійної творчості.

Участь у звітній конференції. Оцінювання навчально-педагогічної практики.

Форма звітності: залік.

Самостійна робота: (30 год.) підготовка залікової документації до звітної конференції, підготовка фото-звіту музично-педагогічної діяльності.

1.3. Зміст та організація педагогічної практики

В період педагогічної практики здобувачі освіти – студенти-практиканти – повинні проводити музично-педагогічну діяльність згідно вимог Статуту школи, правил внутрішнього розпорядку, розпоряджень адміністрації школи, вчителів та керівників педпрактики.

Педагогічна практика студентів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) ОС «Бакалавр» проходить у VIII семестр з відривом від виробництва і триває впродовж 4 тижнів.

Зміст музично-педагогічної діяльності здобувачів освіти:

Зміст навчальної роботи студента під час проходження педагогічної практики складається з таких видів діяльності:

- ознайомлення зі специфікою діяльності школи даного типу (заклад загальної середньої освіти, його тип – ліцей, гімназія та ін.), матеріально-технічною базою, плануванням і організацією освітньої та позакласної музично-виховної роботи в закладі загальної середньої освіти;

- проектування навчально-виховного процесу на період практики, проведення уроків і позакласних заходів;

- вивчення досвіду роботи вчителя музичного мистецтва, ознайомлення з порт-фоліо вчителя;

- ведення щоденника педагогічної практики;

- вивчення психологічних особливостей дітей, рівня їх музичного розвитку;

- накопичення матеріалу і його узагальнення для написання психолого-педагогічної характеристики учня / класу;
- написання характеристики на учня / клас;
- участь у роботі методичних об'єднань учителів мистецької освітньої галузі, семінарів, засідань педагогічної ради школи за результатами педпрактики.

Зміст позакласної роботи здобувачів освіти:

- вивчення системи роботи вчителя музичного мистецтва, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до предмету;
- оволодіння вміннями виховання учнів засобами музичного мистецтва;
- опанування знаннями та вміннями з питань підготовки та проведення позакласної роботи: бесід, позакласних занять, диспутів, вечорів, ведення гуртків (хорових, вокальних, інструментальних);
- знайомство з учнями класу та їх класним керівником; планом виховної роботи;
- вивчення психолого-педагогічних особливостей учнів класу, їх інтересів;
- налагоджує взаємозв'язків з учителями-предметниками, батьками учнів.

Навчально-виховна робота студентів-практикантів передбачає:

- участь у настановних зборах та організаційних заняттях; знайомство з класом, вивчення робочого плану, журналу, розкладу уроків а також іншої документації;
- складання індивідуального плану роботи під час практики, що підписується керівником педпрактики;
- відвідування уроків учителя музичного мистецтва, позакласних заходів, їх аналіз;
- складання календарного і тематичного плану уроків та позакласних заходів;
- відвідування уроків студентів-практикантів з подальшим їх аналізом;
- проведення дослідницької роботи (за тематикою курсової);
- участь у науково-практичній конференції за результатами педпрактики та її захист.

За період педагогічної практики здобувачі освіти повинні оволодіти навичками і вміннями різних видів діяльності:

дослідницькими:

- вивчати ставлення учнів до предмета і виявляти рівень сформованості набутих навичок та вмінь учнів;
- здійснювати методичний аналіз матеріалу уроку з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння учнями та добору оптимальних шляхів його усвідомлення;
- проводити спостереження та аналіз відвіданих уроків з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності;
- спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід учителів, студентів-практикантів, застосовуючи ефективні прийоми і методи в практику власної роботи;
- проводити спостереження психолого-педагогічного характеру за учнями класу, в якому практикант працює в ролі класного керівника;
- вивчати методичну літературу і теоретично осмислювати навчальний процес у формі виступів на методичних семінарах, наукових студентських конференціях, під час написання курсової роботи з методики музичного виховання;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу, організації педагогічної практики, брати участь у конференціях за результатами педагогічної практики;

навчальними:

- складати план-конспект уроків за темою, що відповідає календарному плануванню з музичного мистецтва, мистецтва, визначаючи конкретну мету, завдання та етапи уроку;
- визначати типи вокально-хорових вправ та послідовність їх виконання у відповідності до етапів оволодіння навичками та вміннями хорового співу, з урахуванням складності навчального матеріалу та рівнем підготовленості учнів;
- моделювати різноманітні типи, форми та прийоми в організації та проведенні уроків музичного мистецтва;
- визначати рівень сформованості навичок і вмінь учнів, застосовуючи сучасні технології навчання;

організаційними:

- раціонально поєднувати колективні та індивідуальні форми роботи з урахуванням ступеня складності процесу навчання;
- методично грамотно застосовувати аудіовізуальні технічні засоби навчання;
- здійснювати різноманітні прийоми активізації мовленнєвої та розумової діяльності учнів залежно від їх вікових особливостей;
- реалізовувати загальноосвітні, розвиваючі та виховні можливості класно-урочної та позакласної діяльності учнів;
- формувати і розвивати інтелектуальну та емоційну сфери особистості учня, його пізнавальні інтереси;
- вирішувати засобами музичного мистецтва завдання культурного, естетичного, гуманістичного виховання учнів.

Під час педагогічної практики кожен здобувач освіти проводить:

20-22 уроків музичного мистецтва у 1 – 4 класах;

18-20 уроків музичного мистецтва у 5 – 7 класах;

2 уроки з предмету «Мистецтво» у 8 – 9 класах;

3 позакласні музично-виховні заняття;

1 масовий музично-виховний захід.

Також, практикант повинен провести роботу з дитячими хоровими колективами, вокальними ансамблями, солістами:

6-8 занять з хоровим колективом;

6-8 занять з вокальним ансамблем;

4 заняття з солістом.

Студент виконує функції класного керівника в одному з класів середньої ланки.

У процесі виховної роботи знайомиться з учнями класу та їх класним керівником; планом виховної роботи; вивчає психолого-педагогічні особливості учнів класу, їх інтереси; налагоджує зв'язок з учителями-предметниками, батьками учнів. *Готує та проводить 3 виховні години згідно плану виховної роботи класного керівника.*

Конспекти уроків і позакласних занять практиканти складають самостійно і затверджують їх у вчителя музичного мистецтва за день до їх проведення.

На всіх уроках присутній учитель музичного мистецтва. Студент-практикант повинен максимально використовувати на уроках

музичний інструмент, наочний матеріал, технічні засоби навчання, різноманітні дидактичні посібники та матеріали.

Практикант бере участь у засіданнях педагогічної ради та методичного об'єднання вчителів мистецької освітньої галузі, організовує дозвілля учнів на перервах, приймає участь у культурно-освітній та художньо-творчій діяльності школи. В останній день практики практикант відвідує уроки музичного мистецтва, знайомиться з наслідками своєї роботи, складає письмовий звіт про виконання вимог практики.

Консультація – форма навчального заняття, при якій студент подає вчителю музичного мистецтва (керівнику практики від школи) підготовлені ним інформативні та практичні матеріали та отримує від нього пояснення незрозумілих теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Протягом педагогічної практики студенти вивчають і аналізують досвід учителя музичного мистецтва, ведуть педагогічний щоденник, сприяють всебічному розвитку та оздоровленню школярів.

Тематику виховних заходів (позакласних музично-виховних занять, виховних годин) визначає студент у відповідності до плану виховної роботи вчителя музичного мистецтва, класного керівника класу, закріпленого за студентом.

При підготовці конспектів уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних заходів, вокально-хорових занять здобувачі освіти повинні творчо і критично користуватися методичною літературою, фаховими педагогічними журналами, Інтернет ресурсами. До проведення запланованих заходів студент повинен підготувати шкільне приміщення, розмістити наочність, підготувати ІКТ. Без затвердженого конспекту студент не допускається до педагогічної практики.

1.4. Керівництво педагогічною практикою

Керівництво практикою здійснюють методист, закріплений за групою студентів, та вчитель музичного мистецтва.

Методист:

1. Здійснює організацію настановної конференції здобувачів освіти, ознайомлює з програмою та вимогами проходження педагогічної практики;
2. Визначає розподіл студентів-практикантів по базах проходження педагогічної практики.
3. Проводить інструктаж працівників школи, що залучаються до роботи зі студентами-практикантами.
4. Складає графік консультацій та доводить його до відома студентів.
5. Допмагає в плануванні музично-освітньої та виховної роботи.
6. За зверненнями студентів консультає щодо розробки конспектів уроків музичного мистецтва, сценаріїв виховних заходів, виховних годин, тощо;
7. Перевіряє педагогічну документацію та звіти здобувачів освіти про виконання програми педагогічної практики.
8. Забезпечує організацію підсумкової педагогічної конференції студентів за результатами педагогічної практики.
9. Бере участь у підсумковій конференції, оцінюванні педагогічної діяльності здобувачів освіти у ролі вчителя музичного мистецтва, класного керівника.
10. Пише звіт про виконання здобувачами освіти програми педагогічної практики та якісні показники її оцінювання..

Вчитель музичного мистецтва:

1. Знайомить студентів зі специфікою музично-педагогічної діяльності у ЗЗСО, змістом музично-освітньої та виховної роботи, календарним плануванням уроків музичного мистецтва на період практики.
2. Ознайомлює з основними документами: календарним плануванням уроків музичного мистецтва та планом музично-виховної роботи школи, методичним забезпеченням музично-виховного процесу.
3. Проводить показові уроки музичного мистецтва, музично-виховні заходи.
4. Визначає тему музично-виховних заходів студента-практиканта, консультає його, дає дозвіл та допуск до проведення

уроків музичного мистецтва, виховних заходів, позакласних вокально-хорових занять.

5. Спостерігає та аналізує проведення здобувачем освіти уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних заходів, занять з вокально-хоровими колективами, солістом, тощо.

6. Оцінює роботу і педагогічні зусилля й досягнення студента-практиканта. Пише відгук-характеристику про виконання здобувачем освіти завдань педагогічної практики, його здобутки, рівень володіння професійними навичками і фаховими компетентностями.

Після завершення педагогічної практики керівник від ЗВО складає звіт за формою:

1. Зміст, вимоги та умови проходження педагогічної практики здобувачів освіти.

2. Види занять, які були проведені здобувачами освіти.

Вияв студентом самостійності та творчого підходу до організації і проведення уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних заходів, занять з вокально-хоровими колективами, солістом, тощо.

3. Володіння методикою використання ІКТ та наочних посібників під час проведення уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних заходів, занять з вокально-хоровими колективами, солістом, тощо.

4. Знання студентами-практикантами вікових та індивідуальних особливостей учнів, уміння враховувати їх під час проведення уроків, занять, заходів та індивідуальної роботи з учнями.

5. Вміння студента працювати з дитячим колективом.

6. Вміння підбирати та застосовувати методи науково-педагогічних досліджень для вивчення дитячого колективу та психолого-педагогічних особливостей окремих учнів, складати на основі отриманих результатів психолого-педагогічну характеристику класу.

7. Вміння студента вести спостереження та аналізувати навчально-виховний процес у ЗЗСО, музично-виховні заходи.

8. Систематичне відвідування здобувачами освіти педагогічної практики, відповідальне ставлення до виконання обов'язків та функцій студента-практиканта.

9. Грамотне ведення та оформлення щоденника педагогічної практики, матеріалів документації практики, звіту згідно визначених вимог.

10. Своєчасна здача студентом-практикантом звітної документації.

1.5. Права та обов'язки студента-практиканта

Студент-практикант має право:

– вносити пропозиції щодо вдосконалення підготовки до практики в межах дисциплін психолого-педагогічного циклу, її організації і методичного забезпечення;

– одержувати у керівників від бази практики та університету консультації щодо проведення різних видів і форм музично-виховної роботи з дітьми в умовах закладу загальної середньої освіти в позаурочний час.

Студент-практикант зобов'язаний:

– дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, виконувати розпорядження та вказівки адміністрації школи і керівників підпрактики, стежити за додержанням правил техніки безпеки і охорони праці, бути прикладом ввічливості, організованості, дисциплінованості і працелюбства;

– виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики: сумлінно готуватись до проведення уроків музичного мистецтва, виховних заходів, складати конспекти, підписувати їх у керівників практики, ефективно проводити різні форми урочної та позакласної музично-виховної роботи;

– студент-практикант повинен максимально використовувати на уроках музичного мистецтва музичний інструмент, наочний матеріал, технічні засоби навчання, різноманітні дидактичні посібники та матеріали;

– проявляти творчу ініціативу, активність у проведенні всіх напрямів музично-педагогічної діяльності.

– практикант бере участь у засіданнях педагогічної ради та методичного об'єднання вчителів дисциплін мистецької освітньої галузі, чергує по школі за графіком вчителя музичного мистецтва,

організовує дозвілля учнів на перервах, приймає участь у культурно-освітній або художньо-масовій роботі школи.

1.6. Звітна документація студента-практиканта [Дод.1].

Після завершення педагогічної практики студент-практикант представляє **звітну документацію**:

1. Щоденник педагогічної практики, у якому зазначені індивідуальний план роботи згідно вимог програми практики, робочі записи під час практики, відгук-характеристика учителя музичного мистецтва, відгук про відвідані адміністрацією (керівниками практики) уроки та музично-виховні заходи студента.

2. Календарне планування уроків музичного мистецтва на період проходження педагогічної практики;

3. Конспекти проведених уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних занять, виховних годин, занять з хорової практики та роботи з ансамблем і солістами, в яких повинні бути висвітлені проблемні питання педагогічної діяльності [Дод.2].

4. Спостереження занять, проведених іншими студентами, вчителем музичного мистецтва. [Дод.5].

5. Психолого-педагогічну характеристику класу, за яким студент був закріплений у ролі класного керівника.

6. Фотомонтаж (5-7 фото), що презентує культурно-освітню та музично-виховну діяльність студента-практиканта в ЗЗСО.

7. Звіт [Дод.3].

Після закінчення терміну проходження практики студенти здають на перевірку звітну документацію керівнику практики.

Щоденник педагогічної практики

Щоденник педагогічної практики – це робочий документ студента, в якому зазначається план музично-педагогічної діяльності здобувача освіти на зазначений термін проходження практики, ведеться щоденний облік змісту виконаних завдань, здійснюється аналіз проведених уроків і музично-виховних занять тощо у закладі загальної середньої освіти, робляться висновки та узагальнення.

Педагогічний щоденник є обов'язковим документом педагогічної практики, що перевіряється методистом з практики. Стан

педагогічних щоденників враховується при виставленні заліків та оцінок за педагогічну практику.

Протягом педагогічної практики здобувачі освіти (студенти-практиканти) ведуть щоденник за встановленим взірцем.

Правила оформлення та ведення щоденника:

1. Щоденник є основним документом студента під час проходження практики.

2. Студент-практикант коротко фіксує та записує у щоденнику зміст щоденно виконаних завдань, проведених заходів та уроків.

3. По завершенню педагогічної практики у щоденнику здобувача освіти керівником практики від ЗЗСО пишеться відгук-характеристика, яка обов'язково ним підписується та затверджується печаткою директора школи.

5. Оформлений щоденник разом із звітом та пакетом педагогічної документації студент зобов'язаний здати на кафедру.

Індивідуальний план роботи під час проходження практики

Кожен студент повинен скласти індивідуальний план роботи на період проходження педагогічної практики згідно програми.

Здобувачі освіти затверджують календарний план у керівника практики (методиста) та погоджують його з учителем музичного мистецтва.

Практиканту необхідно вчасно робити у плані відмітки про його виконання. У разі виробничої необхідності слід фіксувати інформацію про перенесення окремих видів роботи на інший день у графі «відмітка про виконання».

При складанні індивідуального плану виконання програми практики необхідно дотримуватися наступних настанов і відповідної послідовності:

- узгоджувати з учителем музичного мистецтва тематику запланованих заходів та графік їх проведення, час консультацій тощо;
- з'ясувати перелік і графік позакласної музично-виховної роботи на період проходження практики;

узгоджувати з класним керівником класу, за яким закріплений студент, тематику виховних годин, інших заходів та форм виховної роботи з учнями;

– звести систематичні записи щодо графіку проведення уроків музичного мистецтва та музично-виховних заходів протягом періоду проходження практики.

Структура конспектів проведених уроків та музично-виховних заходів

Здобувачі освіти, проходячи практику, керуються календарним планом учителя щодо проведення уроків музичного мистецтва, планом організації і проведення позакласної музично-виховної роботи. Проте, студент-практикант повинен проявляти ініціативу, вносити пропозиції з урахуванням власних ідей та можливостей, творчих здібностей.

Конспекти уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних заходів, виховних годин, занять вокально-хорової роботи з дитячими колективами повинні відповідати структурі:

1. Назва заходу.
2. Тема.
3. Мета (навчальна, виховна, розвиваюча).
4. Обладнання, дидактичне та наочне забезпечення.
5. Література, що використовується під час підготовки заходу.
6. План проведення (із зазначенням основних етапів).
7. Хід і зміст проведеного уроку, заходу, заняття (з аналізом основних етапів).

Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики колективу класу

1. *Загальні відомості про школу, до складу якої входить класний колектив.*

Назва закладу, його місце знаходження, природні умови, територія та естетичний вигляд. Санітарно-гігієнічне становище школи і класу. Характеристика школи як колективу, соціальні контакти загальношкільного колективу (взаємозв'язки сім'ї і школи, вплив суспільства на життя шкільного колективу), шефські зв'язки, вплив школи на життя мікрорайону, міста, вплив загальношкільного колективу на формування класного колективу.

2. *Офіційна структура колективу.*

Склад класу, кількість учнів, стать, віковий період. Скільки часу існує клас в цьому складі. Зміни у складі класу. Соціальне положення

батьків, їх авторитет і вплив на життя класного колективу. Система традицій. Найбільш помітна традиція (як впливає на психологію учня, класу).

3. Характеристика класу як колективу.

Вияв колективізму в поведінці учнів у всіх видах діяльності: навчанні, грі, в праці. Уміння працювати колективно і підкорятись інтересам колективу. Уміння учнів само-організовуватися на виконання колективних справ, розподіляти обов'язки і контролювати їх виконання, взаємодопомога і вимогливість у колективі класу. Згуртованість і організованість класу в боротьбі за глибокі знання і високу дисциплінованість. Наявність в учнів почуття честі класу. Традиції класу. Зміст неофіційної (фактичної) думки, яка підбадьорює чи не підбадьорює членів колективу. Відповідність неофіційної колективної думки офіційній.

4. Особливості взаємовідносин у класному колективі.

Прояв критики і самокритики у класі. Боротьба за честь класу. Роль активу класу в згуртованості класного колективу, його допомога вчителям, класному керівнику в навчанні і позакласній роботі. Загальні інтереси учнів як фактор згуртованості колективу. Товариство і дружба в класі. Дружба дівчат і хлопців (у чому вона виражається). Наявність груп і мотиви їх появи. Який принцип об'єднання учнів у малі групи? Які взаємовідносини між групами в колективі? Чи забезпечує колектив кожному учневі морально-психологічний захист (задоволення колективом за його успіхи, захист особистості кожного члена колективу, розвиток морально-вольової сфери і здібностей кожного учня).

5. Загальна характеристика музично-навчальної діяльності.

Характеристика успішності з предмету «Музичне мистецтво», інших навчальних предметів. Боротьба класу за підвищення успішності, взаємодопомога. У чому допомога виражається? Улюблені навчально-музичні види роботи. Клас на мистецьких заняттях різних учителів. Невстигаючі учні, чому і з яких предметів. Відмінники в класі, їх вплив на колектив класу. Домінуючі творчі мотиви музично-навчальної діяльності учнів (інтерес до знань узагалі, бажання проявити себе до музично-педагогічної професії, намагання виконати обов'язок перед Батьківщиною). Ціннісне ставлення

колективу та окремих учнів до знань. Уміння й навички працювати творчо і самостійно. У чому це виражається?

6. Участь колективу в позакласній та позашкільній музично-виховній роботі. Місце і роль класного колективу в житті школи. Участь класу в музично-виховних заходах загальношкільного характеру. Міжколективні зв'язки класу в школі і поза школою.

7. Загальний рівень дисципліни. Дисципліна на уроках. Якими методами підтримується дисципліна? Негативний вплив окремих учнів і груп на поведінку колективу; вірогідні причини?

8. Типові творчі особливості окремих учнів як членів колективу класу, їх коректне чи некоректне ставлення до товаришів і колективу загалом. Соціальна роль особистості учнів в класі. Активісти, лідери класу. Чи є дезорганізатори, хто і чому знаходиться під їх впливом? Негативні риси характеру учнів як членів колективу: індивідуалізм, егоїзм, заздрість. Причини, які обумовлюють негативні особливості поведінки, характеру школяра, шляхи попередження й ліквідації негативних дій і вчинків учнів, перевиховання негативних рис характеру і закріплення позитивних.

9. Вікові особливості учнів колективу. Вказати, які психологічні прояви учнів Ви відносите до вікових дитячих особливостей.

Висновки та пропозиції.

Конкретні музично-виховні заходи, які потрібно здійснити школі та класу, вчителю музичного мистецтва відносно покращання мікроклімату в колективі, його згуртованості і розвитку.

Схема написання звіту про виконання програми та вимог педагогічної практики:

1. ПМБ здобувача освіти, місце, термін проходження практики (назва ЗЗСО).

2. Характеристика організаційних і матеріально-технічних умов проходження практики.

3. Виконання програми практики:

– короткий виклад ознайомлення з адміністрацією школи (директором, заступниками директора з навчальної та виховної роботи, учителем музичного мистецтва);

– перелік шкільної документації, календарний план роботи вчителя музичного мистецтва, з якими ознайомилися протягом практики;

– які форми позаурочної роботи були включені в систему музично-виховної роботи з учнями для вирішення цілей і завдань загальної митецької освіти?

– кількість відвіданих уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних заходів;

– клас, до якого був прикріплений студент-практикант у ролі класного керівника; кількість проведених заходів і виховних занять, індивідуальних бесід з учнями у закріпленому класі; їх тематика виховних годин;

– підготовка та участь у масових музично-виховних заходах;

– які актуальні проблеми музичної педагогіки вирішувались у процесі проходження педагогічної практики?

4. Причини неповного виконання програми практики (якщо це мало місце).

5. Висновки з педагогічної практики:

– основні труднощі при проведенні позакласної музично-виховної роботи з учнями;

– які освітньо-виховні завдання ви ставите перед собою на майбутнє?

– позитивні зрушення у вашій професійній підготовці, які відзначили вчитель музичного мистецтва, керівник практики та ви особисто;

– пропозиції організаторам і керівникам практики щодо її проведення [Дод. 3].

1.7. Підведення та оцінювання підсумків педагогічної практики

Після завершення практики студент обробляє зібраний матеріал, складає звіт, в якому подає аналіз всіх напрямків своєї роботи під час практики, характеризує повноту виконання завдання, труднощі, з якими стикався, вказує на власні здобутки та нереалізовані ідеї, визначає причини недоліків та упущень, намічає основні шляхи самовдосконалення.

Підсумковий контроль проходить на кафедрі теорії і методики музичної освіти протягом перших десяти днів після завершення

практики і здійснюється у формі заліку – конференції – за участі всіх студентів, методиста, вчителя музичного мистецтва, науково-педагогічних працівників кафедри, включених до складу членів комісії.

На залік з педагогічної практики студенти готують документацію у відповідності до вимог:

- представляють документацію, посібники, методичні та дидактичні матеріали;

- звітують про свою роботу під час проходження практики, дають узагальнений аналіз її результатів, обмінюються досвідом роботи, обговорюють причини недоліків та висловлюють пропозиції щодо покращення практичної підготовки здобувачів освіти.

Папку зі звітними матеріалами студент повинен подати на перевірку методисту впродовж 3-х днів після завершення практики. Під час заліку студенти повинні захистити підготовлений звіт та відповісти на запитання членів комісії.

Питання, які виносяться на обговорення в ході конференції:

– Які теоретичні знання, практичні вміння і навички, набуті в університеті, допомогли вам під час проходження педагогічної практики?

– Які труднощі виникали у процесі проходження практики, підготовки та проведення уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних заходів, занять з вокально-хоровими колективами, солістом, тощо. ?

– Рекомендації щодо вдосконалення організації педагогічної практики, посилення чи вдосконалення професійної підготовки здобувачів освіти.

Оцінка результатів проходження педагогічної практики складається із суми оцінок, які виставлені керівником від ЗЗСО та університету за виконання програми і завдань практики, а також за підсумком усного захисту перед комісією основних положень, які входять до програми практики.

Оцінювання практики передбачає:

- визначення якості виконання студентом всіх завдань та вимог педагогічної практики;

- аналіз професійних рис практиканта (дисциплінованість, уміння організувати власний робочий час, ініціативність, творче ставлення до справи), його готовність надати допомогу педагогічним працівникам, забезпечити надання якісних освітніх послуг у процесі самостійної педагогічної діяльності;

- врахування думок, висловлених адміністрацією та педагогічними працівниками школи, учителем музичного мистецтва, методистом;

- перевірку та аналізу змісту і грамотності звітної документації студента;

- самооцінку студента щодо рівня підготовленості до здійснення самостійної музично-педагогічної діяльності і якості виконаної роботи.

Загальна підсумкова оцінка за практику визначається на основі середнього балу за вітчизняною шкалою і виставляється у відомості обліку успішності та індивідуальному навчальному плані здобувача освіти за двома шкалами оцінювання: національною та шкалою ECTS.

II. Зміст та організація педагогічної практики з музичного мистецтва і методики викладання у ЗЗСО (функції практиканта у ролі вчителя музичного мистецтва).

2.1. Методика музичного виховання - складова підготовки вчителя музичного мистецтва.

Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ ст. головною метою української системи освіти визначає створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості. Освіта сьогодення набуває культуро-творчого спрямування, охоплюючи всі основні компоненти художньо-естетичного досвіду особистості — свідомості, світорозуміння, світовідчуття. Підготовка вчителя музичного мистецтва до професійної діяльності відбувається в стінах вищого навчального закладу, де стрижнем є педагогічно-спрямований соціокультурний досвід, що у подальшому формує професійну компетентність.

Зміст методичної підготовки вчителів музичного мистецтва повинен спиратися на розуміння мети та завдань музичного мистецтва, обов'язкових знань Держстандарту, що зумовлює глибоке засвоєння теоретичних основ методики музичного виховання, формування необхідних вмінь та навичок, що допоможуть майбутнім вчителям мистецтва у виборі оптимальних методів та прийомів навчання та виховання.

*Майбутні педагоги повинні усвідомити, що **робота вчителя музичного мистецтва потребує знань багатьох методик: постановки голосу, роботи з хором, навчання гри на музичному інструменті, але найважливішим для професійної майстерності майбутнього вчителя є знання методики музичного виховання, що дозволяє зрозуміти єдність загального і особистісного розвитку учнів.***

Багатоплановість діяльності майбутнього педагога мистецтва передбачає вміння:

- на високому професійному рівні проводити заняття з розучування та виконання музичних творів;
- виконувати твори для слухання на музичному інструменті;
- цікаво розповідати дітям про музику, її жанри, будову;

- урізноманітнювати позакласну роботу.

В основу музично-педагогічної діяльності покладено вміння сприймати, розуміти та виконувати музичні твори, прагнення до глибоких емоційних переживань, бажання залучити дітей до музичного мистецтва, навчити їх любити та розуміти музику. Всі форми музичних знань, будь-яка діяльність

учнів на уроці та поза уроком повинні сприяти їх творчому розвитку, викликати прагнення до самостійного мислення.

В результаті особистого педагогічного та музичного досвіду професійна педагогічна спрямованість майбутнього вчителя стає **позицією особистості**.

2.2. Професійні компетентності вчителя музичного мистецтва.

Музично-педагогічна діяльність вчителя музичного мистецтва складається з взаємообумовлюючих складових, а саме: **загальнопедагогічної, диригентської, інструментальної, вокальної, виконавської, дослідницької діяльності**.

Теоретична підготовка дозволяє майбутньому вчителю глибше розуміти явища музичного мистецтва, основні закономірності його взаємозв'язку. Учитель музичного мистецтва повинен мати високий рівень музичної культури, розуміти специфіку різних композиторських шкіл та напрямів, мати глибокі знання з історії і теорії музичного мистецтва, вміти виконувати та аналізувати найбільш відомі музичні твори відповідно програми.

Діяльність майбутнього учителя музики неможлива без достатньої **вокальної та диригентсько-хорової підготовки**, що передбачає вміння читати хорові партитури, диригувати, володіти методикою постановки голосу та особливостями роботи з дитячим хоровим колективом.

Читання хорових партитур поглиблює знання стилів і особливостей хорового письма, розвиває слух, виробляє вміння чути внутрішнім музичним слухом, звучання твору загалом та окремі хорові партії, співати будь-який голос, партитури тощо. **Навички диригування** надають можливість майбутньому вчителю інтерпретувати музичний образ твору. Вчитель, який засвоїв основи диригування, вміє координувати власні рухи: диригувати однією

рукою і, водночас, другою грати партитуру; показувати вступ і зняття звуку на будь-яку долю такту, показувати динамічний розвиток твору, брати дихання тощо.

Знання основ постановки голосу дозволяє використовувати практичні прийоми впливу на голосовий апарат учнів з метою організації його оптимального функціонування (вироблення співацького дихання, звукутворення, артикуляції, дикції); допомагає майбутньому вчителю усвідомити процес вдосконалення слухових навичок на основі слухання голосів у тембровому та динамічному співвідношенні.

Такий підхід зумовлює:

- пошук нових ефективних художніх засобів у розв'язанні виконавських завдань;
- розвиток та удосконалення музично-слухових уявлень, що створюють основу для вокально-хорового мислення;
- здатність глибоко проникати в думку музичного твору та інтерпретувати його в конкретному хоровому звучанні;
- оволодіння основними прийомами диригентської техніки, її використання та удосконалення.

Підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва обов'язково включає оволодіння навичками **виконавської та концертмейстерської діяльності**. Специфіка даного виду діяльності вчителя має широкий спектр прояву в школі. Найголовніше для вчителя музичного мистецтва – **володіти музичним інструментом**, адже живе виконання музики пов'язане з емоційним впливом на учнів.

Творча природа музичного мистецтва відкриває великі можливості для вчителя музики, що має прояв в інтерпретації музичних творів, в основі якої — розуміння композиторського задуму, ідеї, музичного образу твору. Головну роль у цьому відіграють музично-слухові уявлення, музичний досвід, володіння засобами художньої виразності. Виконуючи різноманітні твори, вчитель знайомить школярів з історією їх створення, вчить відрізняти стилістичні особливості й засоби музичної виразності різних композиторських шкіл.

Велике значення має виконавська майстерність вчителя музичного мистецтва, глибоке проникнення у зміст музичного

твору, вивчення різних граней творчості композитора та самостійного пошуку виразових засобів.

Професійні виконавські якості майбутнього вчителя музичного мистецтва будуються на основі органічної єдності багатьох компонентів:

- розвитку загально-музичних, теоретичних знань та вмінь;
- піаністичних навичок, роботи над культурою і технікою виконання;

Вміння сприймати музику через розуміння її змісту і подальшого відтворення в конкретному звучанні залежить від особистості виконавця.

Майбутній учитель повинен враховувати і **психолого-педагогічні особливості своєї діяльності:**

- вміти не тільки виконувати музичні твори, але показувати
- музичний матеріал шкільній аудиторії;
- вміти спілкуватися з класом, враховуючи вікові та індивідуальні особливості дітей;
- сприяти вирішенню завдань уроку музики.

Саме **виконавська діяльність** майбутнього вчителя у школі **передбачає вміння:**

- виконувати твори різного стилю і будови;
- розкривати художній образ музичного твору на основі власного виконавського досвіду
- володіти навичками самостійної роботи над музичним твором;
- знати особливості виконання репертуару, що входить до навчальних програм зі слухання музики (вміння виконувати фрагменти, епізоди творів, інтонації, звертаючи увагу учнів на найбільш виразні та важливі моменти) тощо.

Виконавська культура майбутнього вчителя музичного мистецтва передбачає *розвинутий естетичний смак, свідоме ставлення до музичного мистецтва, знання кращих творів світової музичної культури*. В процесі підвищення виконавської майстерності майбутній учитель повинен удосконалювати роботу над педагогічним репертуаром, що потребує активного засвоєння історико-теоретичних

знань, різних методів роботи над творами, виявлення особистісних якостей виконавця.

В основу роботи над музичним твором покладено знання закономірностей музичного мистецтва, основних художніх особливостей виконання, що дає можливість точно передавати композиторський задум. **У процесі роботи над музичним твором майбутній учитель повинен:**

- звертати увагу на окремі елементи музичної тканини твору (звучання мелодії, її інтонаційний розвиток, підголоски);

- вслуховуватись у музику, розуміючи при цьому інтонаційну виразність, що пов'язана зі змістом твору;

- розуміти та відчувати процес розвитку музичної думки, враховуючи всі елементи виразності та їх взаємозв'язок;

- аналізувати музичну форму твору, звертаючи увагу на співвідношення цілого та окремих частин, темпових та динамічних контрастів тощо.

Однією з найважливіших сторін спеціальної підготовки вчителя музичного мистецтва є оволодіння **навичками концертмейстерської роботи**, зокрема: акомпанувати хоровому і сольному спів; показувати вступ солісту і хору;

- читати з листа і транспонувати партію акомпанемента в різні тональності;

- підбирати на слух мелодії та акомпанемент; володіти навичками аранжування та гри в ансамблі.

Як показує практика, найбільш важким для майбутнього вчителя музичного мистецтва є підбір на слух і транспонування музичного твору. Оволодіння навичками читання з листа, транспонування дають можливість швидше засвоювати пісенний репертуар; використовувати в роботі нові твори, якщо цього потребує педагогічна ситуація; уникати зайвого форсування дитячих голосів при виконанні творів, що були написані у незручних для дитячого діапазону тональностях, але мають естетичне та виховне значення; ілюструвати усні пояснення музичними прикладами.

Читаючи з листа, майбутній учитель повинен «схопити» задум музичного твору, *передбачити* лінію розвитку музичного образу, *відчутти* найголовніше у змісті, водночас проводити партію соліста й

акомпанемент, усвідомлюючи характер музики, звертаючи увагу на зміну темпу, тональності, фактури, ритму. Для цього необхідно **виробити вміння:**

- виконувати твір безупинно, сприймати музичний текст не окремими нотними знаками, а великими звуковими комплексами, об'єднаними змістом;

- оволодіти найбільш відомими фактурними формулами (гамами, арпеджіо, акордами);

- навчитися грати фортепіанний супровід, уявляючи звучання вокальної або інструментальної партії;

- необхідно вміти спрощувати нотний текст, вибираючи найголовніше, але не змінюючи зміст музичного твору; вироблення вміння вільно, не дивлячись орієнтуватися на клавіатурі.

Методична підготовка дає майбутньому вчителю музичного мистецтва знання психолого-педагогічних закономірностей навчально-виховного процесу, допомагає практично використовувати інноваційні технології музичного навчання, виховання і розвитку школярів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аристова Л. Методика музичного навчання та виховання: навч.-метод. посібник. / Л. Аристова. – Миколаїв: Іліон, 2018. – 404 с.
2. Аристова Л. Методика музичного навчання та виховання ч. 2: навч.-метод. посібник. / Л. Аристова. – Миколаїв: Іліон, 2021. – 444 с.
3. Боднарук І.М. Педагогічна практика з музики: навчально-методичний посібник / І.М. Боднарук. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2003. – 280 с.
4. Букреєва Г.Б. Цікава музика. Музично-дидактичні ігри. 5-8 класи. Навчальний посібник для учнів основної школи / Г.Б. Букреєва. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 104 с.
5. Бути вчителем: Навчально-методичний посібник з курсу «Вступ до спеціальності» / Укладач О.В. Більська. – Вінниця: ТД «Едельвейс и К», 2012. – 296 с.
6. Ватульова О.Г. На допомогу вихователям груп продовженого дня: Посібник / О.Г. Ватульова. – Миколаїв: НМЦ, 2010.
7. Вовк М.В. Методика музичного виховання молодших школярів / М.В. Вовк. – Івано-Франківськ, 2007. – 264 с.
8. Вступ до спеціальності: Навчально-методичний посібник для студентів педагогічних закладів освіти / За ред. Н.І. Яковець. – Ніжин: Вид-во НДПУ, 2003. – 89с.
9. Гумінська О.О. Уроки музики в загальноосвітній школі: Методичний посібник / О.О. Гумінська. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 104 с.
10. Державний стандарт початкової освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>
11. Джус О.В. Вступ до спеціальності: навч.-метод. посіб. / О. Джус. – Ів.-Франківськ: Плай, 2004. – 110 с.
12. Добровольська Л.Н. Формування компетентностей молодших школярів у групі продовженого дня: навчально-методичний посібник / Л.Н. Добровольська, В.О. Чорновіл. – Черкаси: Видавництво Комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2016. – 124 с.

13. Закон України «Про загальну середню освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>

14. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

15. Зелененька І.О. Музично-дидактичні ігри. Методичні рекомендації їх практичного використання на уроках музики / І.О. Зелененька. – К.: НПУ, 2000. – 36 с.

16. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: [монографія] / А.В.Козир. – К.: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. – 380 с.

17. Концепція «Нова українська школа». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/

18. Кушка Я. Методика музичного виховання дітей / Я. Кушка. – Вінниця.: Нова книга, 2007. – 120 с.

19. Мазоха Д.С. На шляху до педагогічної професії (Вступ до спеціальності): Навчальний посібник / Д.С. Мазоха. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 168 с.

20. Масол Л.М. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник / Л.М. Масол. – К.: Генеза, 2019. – 208 с.

21. Масол Л.М. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 3-4 класах на засадах компетентнісного підходу». Ктїв.: Генеза, 2021. – 160 с.

22. Марків В.М. Організація та планування педагогічної практики з виховної роботи у початковій школі: навчально-методичний посібник / В.М. Марків. – Кривий Ріг: КНУ, 2016. – 132 с.

23. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посібник для вчителів / Л. М. Масол та ін. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.

24. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у основній школі: Методичний посібник для вчителів / Людмила Масол. – К.: Шк.світ, 2012. – 128 с.

25. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії: навч. посіб. / Г.М. Мешко. – К.: Академвидав, 2010. – 200 с.
26. Морзе Н.В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій / Н.В. Морзе. – К.: Видавнича група ВНУ, 2008. – 352 с.
27. Музика розвиває, виховує, оздоровлює: навч.-метод. посіб. / Світлана Нечай. – К.: Світич, 2012. – 144 с.
28. Нова українська школа / Веб-ресурс НУШ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/>
29. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н.М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
30. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / за заг. ред. Н.М. Бібік. – Київ: Літера ЛТД, 2018. – 160 с.
31. Нормативно-правове і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://base.kristti.com.ua/7pagekH5612>
32. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 1997. – 349с.
33. Педагогічна практика в початковій школі: посібник / за ред. О.Б. Будник. – Івано-Франківськ: ПП Бойчук А.Б., 2016. – 308 с.
34. Педагогічна практика студентів у закладах загальної середньої освіти (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти): навчальний посібник / Уклад.: Соловей М.І., Ніколаєва С.Ю., Кудіна В.В. та ін. – Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2020. – 142 с.
35. Позаурочна робота з учнями початкових класів в умовах групи продовженого дня: методичний посібник / упор. В.В. Вершута. – Богуслав: РМК, 2012. – 87 с.
36. Психолого-педагогічна практика (практично-зорієнтований посібник на допомогу студентам, магістрантам, аспірантам, психологам, соціальним педагогам) / Кол. авторів: Пащенко М.І., Пащенко Д.І., Перепелюк Т.Д. – Умань, 2008. – 179 с.
37. Ростовський О.Я. Методика викладання музики в основній школі / О.Я. Ростовський. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 254 с.
38. Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти: Навч.-методичний посібник / О.Я. Ростовський. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с.

39. Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М.М. Фіцула. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 136 с.

40. Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти: навчальний посібник. / В.Ф. Черкасов. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – 472 с.

41. Шафран Б.І. Музика в школі. Вокальні та ритмічні вправи / Б.І. Шафран, Л.Б. Шафран. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 64 с.

42. Шулдик Г.О. Педагогічна практика: [навч. посібник для студентів пед. вузів] / Г.О. Шулдик, В.І. Шулдик. – К.: Науковий світ, 2000. – 143 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Форма титульної сторінки звітної документації

Мукачівський державний університет

Кафедра теорії і методики музичної освіти

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

З _____
(вид педагогічної практики)

(прізвище, ім'я, по батькові)

**Студента ___ курсу _____ групи
Педагогічного факультету ДФН**

спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Місце проходження практики

Термін практики

Керівник практики

Мукачєво -2021

Щоденник
Планів-конспектів уроків музичного мистецтва
педагогічної практики в ЗЗСО
студентки (студента) _____ курсу, групи _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

з _____ по _____ 20__ р.

Місце проходження практики _____
(школа)

Вчитель музичного
мистецтва _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Щоденник складається з таких розділів:

- Розклад уроків;
- Розклад дзвінків;
- Конспекти уроків, позакласних занять.

***Примітка:** перед кожним робочим днем вчитель музичного мистецтва робить запис про затвердження планів конспектів за формою:*

Дата

Перелік уроків

Затверджую: _____ (підпис)

Звіт
про виконання програми та вимог педагогічної практики
студента курсу групи
педагогічного факультету (ДФН / ЗФН)
спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

(прізвище, ім'я, по батькові)

в період з _____ по _____
у _____
(назва ЗЗСО)

Схема звіту

1. Загальні відомості: ПБ здобувача освіти, місце (назва ЗЗСО), термін проходження педагогічної практики.

2. Характеристика організаційних і матеріально-технічних умов проходження практики, виконання індивідуального плану роботи студента: 3. Виконання програми практики:

– короткий виклад ознайомлення з адміністрацією школи (директором, заступниками директора з навчальної та виховної роботи, учителем музичного мистецтва);

– перелік шкільної документації, календарний план роботи вчителя музичного мистецтва, з якими ознайомилися протягом практики;

– які форми позаурочної роботи були включені в систему музично-виховної роботи з учнями для вирішення цілей і завдань загальної митецької освіти?

– кількість відвіданих уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних заходів;

– клас, до якого був прикріплений студент-практикант у ролі класного керівника; кількість проведених заходів і виховних занять, індивідуальних бесід з учнями у закріпленому класі; їх тематика виховних годин;

– підготовка та участь у масових музично-виховних заходах;

– які актуальні проблеми музичної педагогіки вирішувались у процесі проходження педагогічної практики?

4. Причини виконання програми практики не у повному обсязі (за фактом зазначеної ситуації).

5. Висновки про значення педагогічної практики для оволодіння професійними навичками й уміннями, фаховими компетентностями (позитивні та негативні сторони; труднощі, які виникали під час практики, чим вони обумовлені; яка робота проводилася для успішного завершення педагогічної практики.)

6. Пропозиції до вдосконалення організації і проведення педагогічної практики.

7. Фотомонтаж (5-7 фото), що презентує культурно-освітню та музично-виховну діяльність студента-практиканта в ЗЗСО.

8. Зведена форма оцінок:

№ п/п	Предмет	Всього уроків, п/з, хор./з.	Відмінно	Добре	Задовільно	Незадов.
	Урок музичного мистецтва					
	Позакласні заняття					
	Хорові заняття					
	Виховні години					
Разом						

Студент-практикант: _____
(підпис)

Учитель музичного мистецтва _____
(підпис)

Викладач-методист _____
(підпис)

(Печатка) Директор школи _____

Схема характеристики практиканта

(пишеться вчителем музичного мистецтва на основі результатів та показників педагогічної практики і завіряється директором школи та методистом)

1. Прізвище, ім'я, по-батькові практиканта.
2. Підготовленість практиканта до проведення практики:
 - знання програмового матеріалу;
 - володіння сучасними методичними знаннями, фаховими музичними навичками та вміннями;
 - творче використання передового педагогічного досвіду;
 - застосування нетрадиційних форм і методів музичного навчання і виховання школярів.
3. Уміння самостійно планувати навчально-виховну роботу з музичного мистецтва.
4. Уміння методично правильно творчо моделювати та проводити уроки музичного мистецтва, позакласні та хорові заняття.
5. Уміння організувати учнів до роботи на уроці, оволодіти їх увагою, активізувати розумову, пізнавальну, музично-творчу діяльність, викликати інтерес, домогтись міцного засвоєння знань. Чи домагається формування необхідних навичок і вмінь школярів?
6. Чи зумів забезпечити організованість, порядок і дисципліну в роботі з дітьми?
7. Уміння здійснювати індивідуальний підхід до дітей, виявляти індивідуальні здібності, уподобання та прагнення школярів?
8. Дисциплінованість практиканта, його відношення до роботи, загальна культура.
9. Індивідуальні якості практиканта:
 - уміння вислуховувати зауваження;
 - педагогічна етика;
 - педагогічна майстерність;
 - зовнішній вигляд, поведінка.

11. Виконання плану роботи.
12. Позитивні сторони та недоліки в роботі і підготовці практиканта.
13. Оцінка за виконану роботу в ролі вчителя музичного мистецтва.
14. Оцінка за виконану роботу в ролі класного керівника.
15. В характеристиці вказуються зауваження та рекомендації практикантові до подальшого навчання та практичної роботи.

**Щоденник спостереження
за роботою вчителя музичного мистецтва**

Студенткою _____
Студентом _____

Перед записом спостереження вказати:
Дату, клас, предмет, прізвище вчителя, тему і мету уроку.

Спостереження вести за формою:

Хід уроку, заняття	Особисті враження, зауваження

Після запису робити короткий висновок.

Щоденник
хорових занять з педагогічної практики
студентки (студента) _____ курсу, групи _____

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові)

За період з _____ по _____ 20__ р.

Місце проходження практики _____
(школа)

Вчитель музичного
мистецтва _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Керівник худ. колективу _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Щоденник складається з таких розділів:

- Список учасників хорового колективу, вокального ансамблю;
- Розклад та час занять;
- Конспекти хорових занять.

Навчально-методичне видання

Методичні рекомендації до організації та проведення педагогічної практики для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної і заочної форм навчання спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)
Укладач Качур М. М.
Мукачево: МДУ, 2021.– 50 с. (1,91 д.а.)

Тираж 10 пр.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>